

MAGYAR NYELV

KÖZÉRDEKŰ FOLYÓIRAT

XVI. KÖTET.

1920 ÁPR.-JÚN.

4—6. SZÁM.

Malom.

Azok közé a szavaink közé tartozik, a melyekről tudjuk, hogy jövevények, a közvetlen áthatót azonban mind a mai napig kifogástalan szabatosággal megjelölni nem tudjuk. Mellőzvéen a szó eredetéről vallott régibb nézeteket (l. SÁNDOR, Sokféle XII, 83, GYARM. Voc., LESCHKA, El., DANK. Lex., CzF.) csak kettőről emlékezem meg mint olyanról, a melyeket részletesebben szóvá kell tennem. Az egyik, a melyik *malom* szavunkat a lat. *molina*-ból származtatja (l. KOVÁCS, Lat. el.), a másik, a melyik a szláv *malin*-ből (l. VERANCICS, Dict. 1595:120), illetőleg *mlj(i)nz*-ből (l. MIKL. Slav. El., EtWb. 186, Nyr. XI, 318).

A lat. *molina* szóból való származtatásnak magyar hangtani és latin szótörténeti akadályai vannak. A klasszikus latinban *mola* a 'malom' neve, a Kr. u.-i IV. században *molinae* is (több. nom. s ebből: *molina* is, l. KLUGE, EtWb.* *mühle* a., KÖRTING, LRWb. *mölinüs* a.); a román nyelvek alapján: a vulgáris latinban pedig *molinum* a név (l. KÖRTING i. h., MEYER-LÜBKE, REtWb.). Ha nem *molinum* lett volna a vulgáris latin név, érthetetlen volna a francz. *moulin* 'malom', olasz *mulino* ua. szó. A lat. *molinae* (: *molina*) azonban ritka használatú szó lehetett, csak a IV. századból van reá adatunk s itt is csakis egyetlen egy írónál: AMMIANUSDÁL fordul elő. Nem fordul elő a *molinae* (: *molina*) a magyarországi latinban sem. A mi latinságunkban *mola* (l. ENDLICHER, Mon. Arp. 223—24: Vita s. Gerardi 14 §, s aztán különösen a XV. sz.-tól, l. Schi. szój., MURM., CAL., MA. stb.). *molendinum* (különösen oklevelekben a XII—XV. sz.-ban, l. OklSz. *malom* a. és ENDLICHER i. h., Vár. Reg. index) a 'malom' neve.

De nemcsak latin és hazai latin szótörténeti ok állja útját a magy. *malom* < latin *molinae* (: *molina*) származtatásának. Hangtanilag is elfogadhatatlan az egyeztetés. A latin *molinae*: *molina* szóból mi a magyarban ilyen alakokat váránk: **molina* > **molon(y)a* > **malont(y)a* vagy **molina* > **molna* > **malna* ~ *móna* NySz. > *móna*. Ezek közül a *móna* megvan a népnyelvben (l. MTsz.), róla azonban könnyű kimutatni, hogy az -a benne 3. személyű birtokos személyrag s hogy a mai nominatívusi *molna* > *móna* birtokos szerkezetből való kiválás útján keletkezett (vö. *pósta-móna*, *község-móna*, *hóka-mónu* MTsz., Hench *Molna*, Forkos *molna* stb. OklSz.; lásd alább is). Alapja tehát a népnyelvi *molna*-nak *moln*, a mely a köznyelvi *malom*-nak hangtörvényszerű régebbi előzője.

A kifejtett szótörténeti és hangtani érvek alapján tehát *malom* szavunk nem származhatik a lat. *molinae* (: *molina*) szóból, a mint ezt különben már a MNy. VI, 118. lapján érintettem is.

A másik magyarázat szerint, a mint feljebb említettem, a *malom* szó a szláv *mly(ž)na* „mühle“ átvétele volna. Úgy tudom, VERANCICS állította fel e származtatást, utána pedig MIKLÓSICH ismételte (l. Slav. El., Nyr. XI, 318, EtWb. 186) írván: „*mlin* nsl., serb.; *mljn* čech. -*malom*, *molna*, *móna*, *món* s. mola Mühle“. Hogy ezt a származtatást megbírálhassuk, szükségünk van a magyar szó mai hangalakjának fejlődési történetére. Minthogy pedig a szóra mind köznévi, mind pedig tulajdonnévi használatban igen sok adatunk van, e fejlődéstörténet egészen pontosan megírható. Első adataink a szóra a XIII. sz. közepéről vannak, vö. 1247 Duo molen-dina . . . aliud quod wlgo Zereda *molna* dicitur OklSz. (Szereda itt személynév) | 1256 *Molunzug*, 1268/1347 Apud locum *molunchel* OklSz. Ha az ez időtől feljegyzett adatokat figyelembe vesszük, a szó fejlődése ez: **molnu* > **moln* > *molun* ∞ *molom* (l. OklSz., CSÁNKI II, 505, III, 250, 551, NySz.) > *molon* ∞ *molom* (l. OklSz., CSÁNKI II, 505, III, 551, V, 109, 111) > *malun* ∞ *malum* (l. OklSz., CSÁNKI II, 505) > *malon* ∞ *malom* (l. OklSz., CSÁNKI II, 505, V, 109 stb.).* A ragozott és képzett alakok ma: *malmot*, *malma*, *malmoecska* stb., azaz a szó ú. n. hangzóvesztő névszó. Az a fontos, hogy régen is az volt, ezt az összes eddigi adatok bizonyítják, tehát ragozása, képzése ez volt: *molnom*, *molnod* NySz., *molna* (l. OklSz. Hench *Molna*, Forkos *molna*, NySz. Syke *molna*, *molnunk* l. KÁROLYI ÁRPÁD, Nádasdy T. családi level. I, 81; *molnot*, *molnok* l. OklSz., NySz.; *molnos* (alakv. *molnus*, *molnas* l. OklSz., LIPSZKY, Rep., CSÁNKI I, 601, V, 112, 721 helynevekben) stb. A *moln*- kezdetű ragos-képzett alakokban a XVI. sz. óta *móln*- > *món*- változat is van, vö. *Mólnos*, *Mónos* Kr., *mólna*, *móna* stb. l. NySz., *móna* MTsz.

Már fentebb említettem, hogy a mai népnyelvi *móna* „malom“ szó eredetileg 3. személyű birtokos személyraggal ellátott alak s hogy kiválás útján keletkezett ilyenféle birtokos jelzős szerkezetből: *pósta-móna*, *község-móna* stb. l. MTsz. Ez a kiválás a XVI. sz.-ban történhetett; ekkor már találunk a mai *móna* régiebb *mólna* < *molna* alakra ilyen adatokat mint: 1566-ból: Zaraz *molna* OklSz., az *monath*, *mólnak*, *mólnakat* NySz. Arra, hogy a *malom*, régiebb *molom* < *molon* és a *molna* valaha egy szónak, még pedig a *molonnak* csupán két külön alakja t. i. pusztá nominativusa és birtokos személyraggal ellátott nominativusa s hogy a *molna* csak időjárával és csak egyes nyelvjárásokban vált ki s lett pusztá nominativusszá ilyen birtokos jelzős szerkezetből mint: Bay *molna*, Syke *molna* NySz., Forkos *molna* stb. OklSz., felhozok még egy közvetett érvet is. A *malom* szó gyakori földrajzi nevekben is pl. jelzős szerkezetben: *Fejérmalom*, *Pusztalom*, *Hármasmalom* l. Kr., birtokos összetételben és birtokos jelzős szerkezetben pl. *Malomárka*, *Malomé*, *Malomfalva*, *Malomháza*, *Malomsok*, *Malomszeg*, *Malomvíz* l. LIPSZKY, Rep., Kr., magára állva pl. *Malom* l. LIPSZKY, Rep. *Molna* jelzetű földrajzi nevünk csak egy van *Molna-Szecsőd* (l. Kr.), de régen ez is *Mólnos-Szecsőd* volt, l. CSÁNKI II, 777, 795.

Mindezek a bizonyítékok azt vallják, hogy *molna* és *malom* nem két külön szó, a hogy még a NySz. is tartja, hanem a *molna*

* Az általam ismert régi adatok közül kettőt (*Molunsuk* CSÁNKI III, 551; *Mólnszegh* NySz.), minthogy megerősítésre szorulnak, nem vettem figyelembe.

a *malom* régibb *molon* alakjának 3. személyű birtokos alakja, a mely pusztá nominatívusi alakul birtokos jelzős szerkezetből való kiválás útján keletkezett.

Miután így tisztáztuk a *malom* < *molom* < *molon*: *molna* fejlődése történetét, megállapíthatjuk, hogy ezt a fejlődési történetet, a mai *malom* alaknak ezen előzőit a szláv *mlyn* ∞ *mlin* (csa-horv. *mĭlin*, kaj-horv. *melin*) alakból megmagyarázni nem lehet. A szláv nyelvek közül különben a szó a következőkben van meg: szerb-horv. *mĭlin* (adatok a XIV. sz. óta, DANĬĆIĆ, Rječ. iz star. srp., HAKSZ.; alakv.: csa-nyelvj. *mĭlin* HAKSZ. adatok a XV. sz. óta; kaj-nyelvj. *mĕlin* BELLOST., JAMBR.) 'mühle' | szlov. *mĭlin* ua. | tót *mlyn* ua. | cseh *mĭlyn* (nyelvj. *mlejn*) ua. | lengy. *mlyn* ua. | orosz (nyugati nyelvj.) *mlin* ua. E szláv szavak alapjául egyesek *molyn* ∞ *molinz* alakot vesznek fel (l. GEBAUER, Hist. ml. j. č. I, 174, VONDRÁK, Vgl. Gr. I, 420); nézetem szerint helyesebb **molinz* alakot felvenni (< ófelném. *mulin* KLUGE, EtWb. *mühle* a., HAKSZ.). Azonban akár a *mly(i)n*-ből, akár pedig egy **molinz*-ből vagy **moly(i)n*-ből indulunk is ki, a *malom*, illetőleg az ó-magy. *moln* > *molon* > *molom* alakot így se tudjuk megérteni. Egy XII—XIII. sz. folyamán a magyarba átkerülő szláv *mlyn* ∞ *mlin* szóból pedig magy. *milin* > **mĕlin* ∞ **möln* (vö. *ĕstĕr* ∞ *östör* < szláv *štir*, l. MNy. XI, 291; *Körös* < *Kérés* < *Kris* < idegen nyelvi *Kriš*; *es-perest* ∞ *ös-pörös* < vö. szláv *prišt* stb.) szót váránk. Válthatott volna a szláv *mlyn* ∞ *mlin*-ből esetleg magy. **miln* > **mĕln* ∞ **möln* is, de ebből is ma *mĕln* ∞ *möln* volna a szó. Egy szláv **moly(i)n* és **molinz* pedig a magyarban *milin* > *mĕln* ∞ *möln*, illetőleg **mulin* > **mulun*-ná vált volna, mely utóbbi a mai nyelvben *molon* volna. Mind e kifejtetteket figyelembe véve, kétségtelen, hogy az a mentő kísérlet, a melyet a szláv *mlyn* ∞ *mlin* > magy. *malom* származtatás érdekében SIMONYI Nyr. XXXVIII, 295, XL, 241. lapján írt, meddő fáradozás volt. A *malom* szó eredetének helyes magyarázata mai napig nincs (l. MNy. VI, 118). A következő sorokban, azt hiszem, sikerül róla teljesen kielégítőt nyújtani.

Fentebb említettem, hogy a 'malom'-nak a vulg. latinban *mōtinum* a neve (l. MEYER-LÜBKE, REtWb.); ezt vallja a 'malom' jelentésű francz. *moulin*, olasz *mulino*. A magyar *malom* szó már most vagy az olaszból vagy a francziából való átvétel. De melyikből?

Az olasz *mulino* 'malom' a vulg. lat. *mōtinū(m)*-nak hangtörvényszerű, szabályos folytatója (l. WIESE, Altit. Elementarbuch 66. §., SAVJ-LOPEZ-BARTOLI, Altit. Chrest. 179, GRÖBER, Grundr. I, 179). Ebből az olasz *mulino*-ból, a melyre adatok a XIII. sz. óta vannak (l. TOMM.-BELL.), az ó-magyarban **mul*-kezdetű alakot váránk, a melynek a mai köznyelvben **mol*-kezdetű volna a megfelelője. A szóvégi olasz -o- eltűnése is magyarázatra szorul. Az *istálló* (első adat 1291: *stallo*, következő 1352: *stallou* OKISZ.) szóról azt tartjuk, hogy < olasz *stallo* s ez < germ. *stall* (mi az olasz -o-?); a megfelelőes tehát olasz -o ∞ magy. -ó. Ugyanakkor a *pálya* szóban első adatok a XVI. első feléből, NYSZ.), a mely az olasz *palia* 'samtdoder seidenstoff, der den siegern im wetlauf gegeben wurde; wetlauf' RIG.-BULLE átvétele, az olasz -o-nak magy. -a a megfelelője. S jegyezzük meg, ez az o ∞ a az idegenyelvei abszolút szóvégen levő -o-nak az ó-magyarban a szabályos megfelelése (l. MNy. VI, 62, 63). Van olyan szavunk is, a melyet olasz eredetűnek tartunk

s a melyben a szóvégi olasz -o-nak a magyarban semmi megfelelése nincs; ilyen a *bakacsin* (első adat a XV. sz. második feléből, l. EtSz.) = olasz *boccaccino* és a *forint* (adatok a XV. sz. elejéről, vö. *Florentos*, *Florintos* tulajdonnevek, *forént*, *forint* OklSz., NySz.) = olasz *florino* 'florentinischer goldgulden' (XIII. sz. l. RIG.-BULLE), vö. hazai lat. *florenus* 'forint' (a latin szóra első adat nálunk a XIII. sz. végéről, l. HÓMAN, Magyar pénztörténet 98, 406—7). Ha ezek a szavak kétségtelen olasz átvételek, akkor viszont feltűnő, hogy az ugyanezen időbeli olasz *stallo* és *pallio* megtarthatták szóvégi magánhangzójukat. A *malom* ∞ olasz *mulino* egyeztetésnél marad tehát a fő akadály a szókezdő **mul-*, kevésbbé az a szóvégi -o.

A népi olasz *mulino* mellett közölnek a szótárak *molino* alakot is; ezt az alakot tartja figyelembeveendőnek a magyar *malom* származtatásánál az EPhKözl. IX, 293. lapja is. A szóról azonban megjegyzendő, hogy a köznyelvben nem nagyon használatos, illetőleg hogy latinositott, esetleg valamely délolasz nyelvjárásból átvett alak (l. TOMM.-BELL., RIG.-BULLE; a nyelvjárási lehetőségre SAVJ-LOPEZ-BARTOLI, Altit. Chrest. 179, e szerint a hangsúlyos -i előtti vulg. *o* némely délolasz nyelvj.-ban *o* marad). Minthogy az északolasz nyelvjárársokban, a honnan olasz szavaink valók, *mulino* az alak s különben is a *molino*-ban is a szóvégi -o elesése is épügy magyarázatra szorul, azt tartom, hogy ez az alak sem lehet a magyar szó mása.

A hangtani akadályok kevesbednek, úgyszólván megszűnnek, ha a *malom* szót a francziából származtatjuk. A francziában körülbelül a XV. sz. óta *moulin* (olv. *mulē*) a szó, tudjuk azonban, hogy a XV. sz. előtt *molin* (olv. *molīn*) ez alak előzője s erre a XII. sz. óta vannak adataink. Különböen franczia nyelvjárársokban, így a vallonban és a pikardiaiban, továbbá a provençal nyelvben ma is *molin* a szó (l. LITTRÉ).

Ebből az ó-francia *molin* szóból a magy. *malom* kifogástalanul megmagyarázható. Az ó-francia *molin*-ból az ó-magyarban először **molin*, majd ebből *molun* lett (vö. 1256-ból: *Molun* z u g OklSz.). Az ó-magyarban aztán e szó még a XIII. sz.-ban a ma ú. n. hangzóvesztő névszók csoportjába csapott, esetleg mindjárt az átvételkor ezek közé sorozódott. Hasonló esetet többet látunk nyelvtörténetünkben. Így pl. a honfoglalás előtt átkerült szavak csoportjában ilyen az *árok*: *árkot*, *ökör*: *ökröt* szó. Mindkettő két szótaggal bíró török szó átvétele, vö. bolg. tör. **arık*, **ökür* s az ó-magyarban először **aruk*: **aruka*, *ükür*: *üküre* volt a szó (l. az *aruk*, *ükür* adatokat OklSz.), azonban már a XII—XIV. sz.-ból vannak ilyen adataink mint 1193-ból: ad *quesarc* . . . ad *huce arc*, 1277-ből: ad fossatum *ark*, 1454-ből: *Arky* hn., 1314: *arcus* ott, 1498 Ewrdegh *árkya* | 1344-ből: *Vkrus*, l. OklSz., EtSz. I, 141, Gombocz, Bulg. türk. Lehnw. és más adatokat TMNy. 312—13.

A kifejtettek alapján az ó-francia *molin*-ból lett ó-magy. **molin* > *molun* ragozása eredetileg *moluna* volt, de már a XIII. sz.-ban *molna* is s ennek megfelelőleg nominativusa *moln*, mely utóbbiból szintén szabályosan *molun* majd ebből *malon* > *malom* fejlődött. Hogy egyébként még azon korból vannak franczia jövevény-szavaink, a mikor nyelvünkben az *o* > *a* (vö. pl. HB. *chomvv* 'hamu', *vognuc* 'vagyunk' stb.) fejlődés történt, arra vö. ó-frcz. *loquet*, *Lois*: m a g y. *lakat*, *Lajos* l. MNy. X, 395, 396. Ezek közé tartozik az ó-frcz. *molin*: m a g y. *malom* is.

Befejezésül még csak egyet. Kérdezhetné valaki: Hát a magyar-ságnak a XII—XIII. sz. határáig, a mikor a francia *molin*-t átvette, nem volt *malma*. Hiszen ennek világos czáfolata van a Szent Gellért-legendában. A legenda ugyanis elmondja, hogy Szent Gellért egyszer egy magyar nemes ügyében elindult Marosvárról, hogy a királynál szószólója legyen (l. Vita s. Ger. 14. §. ENDLICHER, Mon. Arp. 223—4). Utközben meghált egy sűrű erdőben fekvő faluban. A vendéglátó gazda házában az éj folyamán őrlésből eredő zajt hallott (= „audit strepitum molarium“, RIEDL FRIGYES fordításában: malom zörgés l. LAMBRECHT K., A magyar malmok könyve. Bpest 1915: 12. lp., másutt: malomszer zűgása l. TRÓCSÁNYI, Akad. Értesítő 1914: 639—644), majd éneket. Nagyon csodálkozott rajta s megkérdezte Walther társát, hogy mi az. Walther azt mondta, hogy: *symphoniu ungarorum* (= magyarok muzsikája v. m. danája stb., l. HORVÁTH C. EPkK. XXXIV, 313—319 és TRÓCSÁNYI i. h.) s a nő, a ki a malom-követ a saját kezével forgatja („molam trahebat . . . mola solius manu traheretur mulieris“), annak a gazdának a szolgáló leánya. a kinél megszálltak. Búzát őrl, mivel másféle malom ezen a vidéken nem található („molit triticum domini sui, tempore quo alia molendina in regione ista reperiri omnino non possunt“).

Az adat bizonyítja, hogy itt olyan eszközről van szó, a melyet kézzel forgattak s rajta így állították elő a lisztet. Másféle eszköz pedig pl. vízi hajtóerejű e vidéken nem állott az emberek rendelkezésére. Mai nyelven *kézimalom*nak nevezük az ilyen eszközt. De vajjon mi lehetett Szent Gellért idejében annak magyar neve?

Úgy látom, mintha bizonyítékaink volnának arra, hogy őseink a búzát először törték s csak később őrlték. Két bizonyítékot hozok fel erre. Az egyik szótárainkban van. A Schl. szój.-ben nem fordul elő a *malom* szó, pedig *postokörlo* „posztókőlyű“, *mosar*, *morsar* „mozsár“-ról szó van benne. A Schl. szój. ezt írja: „mola — *mosar* . . . mola — *terw* (= „törő“). MURMELIUSban pedig ez van: „pila — Mosar türő sersam | Mola — Kőles türő hel | Mola manuaría — *Kezuel forgato türő* | Mola asinaria — Samar forgato malom (144., 145. lp.) | molitor — *Törő* (186. lp.). Ezekből az adatokból azt következtetem, hogy mikor már régen nem törték a búzát, a köznyelvben s majd egyes nyelvjárásokban még mindig tartotta magát a régebbi *törő* (= „mola“ és „molitor“, ez utóbbira vö. a *Törő* szneveket is, OklSz.); *törni* búzára, illetőleg búza őrlésére vonatkoztatva (vö. különben *sőtörő* és *sőörlő*, *sőörmény* NySz.; *borstörő* és *borsörlő* OklSz.).

A másik bizonyítékot magában az *öröl* igében vélem fellelhetni. Az *öröl* ige aránylag későn, csak a XVI. sz.-ből mutatható ki, az *örölő* pedig a XV. sz.-ből (l. NySz.). A XI—XIV. sz.-ban csakis *örvény* (*örvény*) fordul elő, még pedig mindig vízről mondva „*vorago*, *örvény* (= „vizforgás“) jelentésben, l. OklSz., NySz., Schl. szój., MNy. X, 374, 375). A nyelvtörténeti adatokból kétségtelenül következik, hogy az egész szócsaládot először csakis vízről lehetett használni, csakis a víz „*örött*“ = „örvénylett“. Ebből később, mikor a lisztet nem *törés* útján, hanem kézierővel forgatással állították elő, fejlődött hasonló jelentésváltozással a forgatásból a „malhen. molire“ jelentés. Az átmenetre vö. az ilyeneket: *ermen kw* — lapis molendinarius (Serm. Dom.), tulajdonképp forgató ∞ forgó kő.

A magyar nyelvtörténet ezen vallomását megerősíti az *öröl*

ige eredete is. Az *öröl* igének **ör-* alapszava (a mai *örni*-re első adat csak 1670-ből l. OklSz. és MTsz.) kétségtelenül török jövevényszó. A török nyelvekben: *är-, äur-, äüür-, ebir-, äbir-* (l. RADL. I, 931), *iwir-, äwür-, äbür-* (l. GOMBOCZ, Bulg. türk. Lehnw.) az ige s jelentése mindenütt ,drehen, fortwenden, abwenden, umdrehen, wenden, umwenden'. Ha a mai csuvas *aver-* ,mahlen' jelentésű is, az ép úgy csuvas nyelvbeli fejlődés régebbi ,fordit, forgat' jelentésből, akárcsak a magyar **örni*-é.

Ezek alapján azt tartom, hogy Szent Gellért idejében a *mola* a *mannuaria* magyar neve *törő, kézi törő* lehetett.

Bizonyos dolog, hogy a mikor a XIII. sz. első felében a magyarság az ó-francia *molin* szót átvette, akkor ezzel a szóval egy újabb, akkor terjedő, a liszt előállításához tökéletesebb készüléket jelölt meg. Talán a ,vizimalom' volt ez az újabb készülék, jöllehet a ,vizimalom' az emberiség történetében a Kr. u-i IV. sz. óta ismeretes. Erre mutatna az, hogy latin emlékeinkben a XIII—XV. sz.-ban *molendinum* a név s ez a szó — úgylátszik — ,vizimalmot' jelent (vö. 1359-ből: . . . molendinis . . . *felyulchapo molon* OklSz. és „molendinum — *eyn wassir mol*“ DIEFENBACH, Nov. Gl.). A tökéletesebb és jobb készülékkel újabb név is jött divatba, a mely lassan-lassan a régít névvel együtt kiszorította. Hasonló eset történt az ó-felnémetben és a szláv nyelvekben is. Az ó-felnémetben *quirn* = ,mola' (vö. gót a silu *quatrnus* ,mühlstein' (= esels mühle), a szláv-ságban pedig *žrnny* (vö. szlov. *žrn, žrne, žrnov* ,handmühle' | k a j h o r v. *žerone* ua. BELLOSZT. | c s e h *žrna, žerna, žernov, žrnov* ,mühlstein; handmühle' | o r. *žrnos, žrnovos* ,mühlstein' stb. l. MIKL. EtWb.). Ezeket a szavakat a X—XII. sz. folyamán a vulg. latinra visszamenő *molinum* (esetleg *molina*?)-ből kölcsönzött ó-felném. *mulin, muli* ,mühle', szláv *molins, mühle'* (l. az egyes szláv nyelvi alakokat fentebb) kiszorította, bizonyára azért, mert ez utóbbi más, tökéletesebb fajtájú lisztelőállító készülék volt.

Mindent összefoglalva azt állapítottuk meg, hogy a ,mola'-nak ó-magyar neve valószínűleg *törő*, egykor őseink a gabonát *törték*; később a *kézi törő* (= kézi malom) idejében hasonló jelentés-változással az *örény, örmény, vorago*: **örni* ,umdrehen' igéből fejlődött a ,mahlen' jelentésű *öröl*. A XII—XIII. sz. határán átjött nyelvünkbe az ó-francia *molin*, a mely kiszorította a régi *törő* szót s a mely mai napig megmaradt a *malom* szóban. Az ó-francia *molin* = magy. *malom* származtatással ó-francia jövevényeink száma (l. MNy. X, 385) egy becses adattal szaporodott.

MELICH JÁNOS.

Egy ismeretlen régi magyar dráma.*

Irodalomtörténeti szempontból első kérdés az volna, eredeti-e ez a dráma, vagy fordítás. Sőt nyelvünk története szempontjából is ezt kellene tudnunk a végre, hogy e mű nyelvének kellő helyet jelölhessünk meg a szépprózai stílus fejlődésének emlékei között. Az

* Az első közleményt l. MNy. XVI: 19.